

Danmark oversætter Bibelen

Noter til Første Korintherbrev kapitel 13 til Danmark Oversætter Bibelen, Oversætterdag 2017

Kontekst:

Kap. 13 indgår i en længere sammenhæng i brevet, der handler om brugen af de såkaldte nådegaver (*karismata*). I kap. 12 kritiserer Paulus korintherne for at gøre besiddelsen af nådegaver, især de 'fine', åndelige nådegaver som tungetale og profeti, til en konkurrence. Men alle nådegaver, både de åndelige og de mere ydmyge, praktiske færdigheder, er nødvendige for menigheden. I kap. 14 fortsætter han diskussionen og fremhæver profeti på tungetalens bekostning, fordi profetien kan forstås af alle, mens tungetalen er uforståelig for de fleste. I kap. 13 vil han så – ifølge 12,31 - vise dem "en langt bedre vej": Nådegaverne skal ikke bruges i indbyrdes konkurrence, men i indbyrdes kærlighed. Stilen i både kap. 12 og 14 er formanende (retorisk: *deliberativ* tale). Kap. 13 er derimod en lovprisning af kærligheden (*epideiktisk* tale). Kapitlet bliver derfor ofte citeret løsrevet fra sammenhængen som *Kærlighedens Lovsang*. Som sådan er den en af de mest afholdte og brugte tekster fra Det Nye Testamente. Men i fortolkningen må man fastholde, at kapitlet stadig refererer til spørgsmålet om nådegaverne.

Sproglige og eksegetiske noter

Der henvises til formuleringerne i den autoriserede oversættelse (DO 92):

Første afsnit, v. 1-3 består af tre parallelle betingelsessætninger, der opregner nådegaver, som korintherne er stolte af, men som ingenting betyder uden kærlighed.

Om jeg så: Betingelsessætningerne er i modus *realis*, dvs. Paulus forudsætter, at indholdet er opfyldt. Subjektet 'jeg' er alment; det går ikke specielt på Paulus.

Engles tunger: Tunger betyder her blot 'sprog'. Antagelig opfattes tungetalen som 'englenes sprog', altså et særligt himmelsk sprog.

Noterne er udarbejdet af tidl. lektor ved Københavns Universitet Geert Hallböck

Kærlighed: Paulus taler om den uinteresserede kærlighed, *agape*, i modsætning til den egeninteresserede kærlighed, *eros*. Det er meget, meget vigtigt at forstå, at *agape* ikke er en følelse, men en *handling*. Kærlighed er at handle til fordel for andre! Det skal understreges, da vi i dag næsten ikke kan forstå kærlighed som andet end en følelse. Men det er en sentimentaliserende misforståelse i denne sammenhæng!

Rungende malm: Det er omdiskuteret, om der tænkes på et særligt musikinstrument (ligesom "klingende bjælde") eller et bronzekar, der larmer, når man slår på det. Det græske ord *khalkos* betyder blot 'bronze'.

Bjælde: Den tekniske oversættelse af det græske ord *kymbalon* er 'cymbal'. Det er ikke bjælder, men bækkener, der frembringer en larmende, rytmisk lyd. Både bronze og bækken frembringer høj lyd, men ingen melodi.

Profetisk gave: Profeti er ord indgivet af Gud eller Kristus, men i forståeligt sprog (i modsætning til den uforståelige tungetale). Profeten taler på Guds vegne. Både profeti og tungetale er udtryk for, at personen er grebet af Helligånden og ikke selv styrer sin tale.

Hemmeligheder og ... kundskab: Begge dele angår den overjordiske verden, der normalt er skjult for mennesker. Ordene forbindes ofte med apokalyptiske forestillinger.

Tro, så jeg kan flytte bjerge: Ordsprogsagtigt udtryk. Måske hentyder Jesus også til det i Matt 17,20; 21,21.

Uddeler: Det græske ord konstrueres normalt med en *person* i akkusativ og betyder 'at give nogen (noget) at spise'. Her konstrueres det med *objekt*, men har antagelig samme betydning: 'at give alt, hvad jeg ejer, bort (til bespisning) '.

At brændes: På græsk: *kauthesomai*. Glosen *kaukhesomai* er imidlertid langt mere udbredt i de ældste håndskrifter. Den betyder 'for at jeg kan rose mig'. Nogle mener, at det så er for indlysende, at 'hengivelsen af legemet' ikke sker af kærlighed, og foretrækker derfor 'til at brændes'. Andre peger på, at martyrdøden på bålet endnu ikke var kendt blandt de kristne på Paulus' tid. De to ord kan meget nemt forveksles, og en ændring både den ene vej og den anden kan forklares. Jeg vil derfor mene, at udbredelsen i de ældste håndskrifter må være udslagsgivende, og foreslår en oversættelse i retning af: "for at opnå respekt" (oversættelsen i Den Nye Aftale).

Andet afsnit, v. 4-7 karakteriserer kærligheden i en række små sætninger. Først to positive verber, derefter otte negerede verber, der får karakter af et *lastekatalog* (som måske også hentyder til korinthernes holdning til nådegaverne), og endelig fire positive verber med objektet 'alt'.

Tålmodig: Den græske gløse betyder etymologisk 'lang til vrede'; den klassiske oversættelse er 'langmodig', der nok føles som gammeldags, og måske er helt udgået af sproget.

Misunder: Verbet kan både betyde 'at være ivrig' og 'at være misundelig'. Her brugt negativt.

Bilder sig ... noget ind: Verbet betyder egentlig 'at være opblæst'.

Hidser sig ... op: Etymologisk ligger ordet 'bitterhed' til grund for verbet.

Bærer ... nag: Udtrykket kan dels betyder 'tilregner ... (nogen) det onde, (de har gjort)', dels 'tænker ... ondt (om nogen)'. Den første betydning svarer til Paulus' brug af udtrykket andre steder; den latinske bibeloversættelse *Vulgata* vælger dog den anden oversættelse.

Tåler ... udholder: To forskellige gloser med sammenfaldende betydning, således at der måske er tale om en *inclusio*, som omkranser de fire sætninger i v. 8 og markerer dem som særlig nært sammenhængende.

Tredje afsnit, v. 8-13 modstiller kærligheden, der varer ved, og nådegaverne, der kun består i denne verden. Hvor de to første afsnit var formelt ensartede, er dette afsnit mere varieret.

Hører ... op: Verbet betyder egentlig 'falder'; her brugt i betydningen 'går til grunde'.

Profetiske gaver ... tungetale ... kundskab: Jf. v.1-2. Paulus genoptager temaet om de nådegaver, der havde størst prestige i menigheden.

Forgå: Glosen betyder 'blive sat ud af kraft', ofte ved en myndighedsbeslutning. Paulus bruger den ofte om forholdene i denne verden i modsætning til den kommende verden.

Forstumme: Egentlig blot 'ophøre'

Vi ... jeg: Paulus varierer mellem 1. pers. flertal og ental, uden at betydningen varierer. 'Jeg' bruges repræsentativt for 'vi'.

Stykkevis: Egentlig 'ud fra delene', dvs. uden at kende helheden.

Det fuldkomne: Den kommende verden som en fuldkommen verden i modsætning til den nuværende verdens 'stykkevis' karakter.

Barn ... voksen: Forskellen er kategorial; der er ikke tænkt på en gradvis udvikling fra barn til voksen. Barnet repræsenterer det ufuldkomne, 'stykkevis', mens den voksne repræsenterer 'det fuldkomne'. Billedet tillægger den nuværende erkendelse noget barnagtigt, der skal forsvinde.

Forstod ... tænkte: Begge ord betyder 'tænke'. Den første angår den måde, man tænker på; det andet betyder de slutninger, man drager, eller den vurdering, man når frem til.

I et spejl: På græsk er ordet styret af præpositionen *dia* og skal forstås instrumentalt: 'Vi ser ved hjælp af et spejl', dvs. ikke direkte. I antikken var spejle fremstillet af fint slebet metal, som gav et mere uklart billede end moderne spejle.

I en gåde: På græsk styres ordet af præpositionen *en*; konstruktionen skal antagelig forstås adverbialt: 'Vi ser på en gådefuld måde'.

Kende fuldt ud: Samme glose som i v. 12c ("erkender"), men forstærket ved forstavelsen *epi-*. Paulus gentager glosen, men i passiv (med Gud som underforstået *agens*). Denne figur, hvor den erkendende omvendes til selv at være (aner)kendt, bruger Paulus også i Gal 4,9.

Så forbliver da: På græsk er det første ord 'nu' (*nyni*), der både kan have en tidlig og logisk ('nu er det altså sådan') betydning. Nogle fortolkere foretrækker den tidlige betydning: 'I den nuværende tid forbliver...'. Derved undgår man, at tro og håb forbliver (se nedenfor). Hele argumentationen i afsnittet lægger dog op til, at verbet 'forbliver' skal forstås om forhold i den kommende verden. De fleste vil derfor foretrække den logiske betydning af 'nu', således også DO 92.

Tro, håb og kærlighed: Treklangen indføres, som om den er læserne bekendt, men det er eneste gang den optræder i Det Nye Testamente (se dog 1 Thess 1,3; 5,8, hvor Paulus måske forudsætter rækkefølgen: Tro, kærlighed, håb). Siden har den som bekendt fået status af motto for de kristne. Her i kap. 13 mener mange, at det er et problem, at tro og håb skal fortsætte i den kommende verden, hvor troen ellers afløses af vished og håbet af opfyldelse. Måske skal man ikke forvente så stringent en logik i en lovprisende tekst; eller måske tænker Paulus snarere på genstanden for troen og håbet – Gud – end på rettetheden mod det fremtidige, der normalt forbindes med tro og håb.

Kildesprogsorienteret og udtryksbaseret oversættelse

1 Hvis jeg taler (både) menneskers og engles sprog, men ikke har kærlighed, er jeg (ikke andet end) et gungrende kobberkar eller et larmende bækken. 2 Og hvis jeg har profeti og kender enhver hemmelighed og al kundskab, og hvis jeg har al tro, så jeg kan flytte bjerge, men ikke har kærlighed, er jeg ingenting. 3 Og hvis jeg bruger al min ejendom på bespisning, og hvis jeg overgiver mit legeme, så at jeg kan rose mig, men ikke har kærlighed, er jeg til ingen nytte.

4 Kærligheden har langt til vrede, godhjertet er kærligheden, den er ikke misundelig, kærligheden praler ikke, den puster sig ikke op, 5 den handler ikke uanstændigt, den søger ikke sit eget, den kender ikke til bitterhed, den husker ikke på det onde, 6 den glæder sig ikke over uretten, men glæder sig sammen med sandheden, 7 alt tåler den, alt stoler den på, alt sætter den sin lid til, alt udholder alt.

8 Kærligheden falder aldrig væk. Hvad enten (det drejer sig om) profeti, - den skal ophæves, eller tungetale – den skal ophøre, eller kundskab – den skal ophæves. 9 For vi erkender (kun) delvist, og vi profeterer (kun) delvist; 10 men når det fuldkomne kommer, bliver det delvist ophævet. 11 Da jeg var barn, talte jeg som et barn, tænkte jeg som et barn, ræsonnerede jeg som et barn; men da jeg blev en mand, bragte jeg det barnlige til ophør. 12 For nu ser vi (ligesom) i et spejl, gådeagtigt; men da (skal vi se) ansigt til ansigt. Nu erkender jeg del for del; men da skal jeg fuldt erkende, ligesom jeg også selv er kendt. 13 Nu er det sådan, at tro, håb, kærlighed varer ved, disse tre; men størst af dem er kærligheden.

Noterne er udarbejdet af tidl. lektor ved Københavns Universitet Geert Hallböck

